

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

PREPRIČANJA KOT TEMELJ RAVNANJA: PREOBLIKOVANJE OKOLJSKIH MITOV ZA TRAJNOSTNO PRIHODNOST

***BELIEFS AS FOUNDATIONS OF BEHAVIOR: HANGING ENVIRONMENTAL MYTHS FOR
A MORE SUSTAINABLE FUTURE***

Dr. Tanja Rupnik Vec
Andragoški center Slovenije

Prepričanja o naravi in okolju – resnica vs. mit

Iracionalna, v nasprotju z znanstvenimi spoznanji -> mit

Vse tujerodne vrste so avtomatično škodljive.

Če izumrejo medonosne čebele, bo opraševanje popolnoma odpovedalo in rastline, ki se razmnožujejo z opraševanjem, bodo izumrle.

Racionalna, v znanosti utemeljena

Vpliv tujerodnih vrst na bio-diverziteto je kompleksen: bolj negativen je tam, kjer je visoko negativen vpliv ljudi. *(Geraldini in sod., 2019)*

Številni pridelki in divje rastline odvisni od več vrst opraševalcev (avtohtone čebele, muhe, hrošči, ptice, netopirji) → izguba ene vrste je resna, vendar ne nujno popoln propad, razen če je ta vrsta v tem sistemu edinstveno nenadomestljiva. *(Hristov in sod. 2020)*

Prepričanja o naravi in okolju

Iracionalna, v nasprotju z znanstvenimi spoznanji -> mit

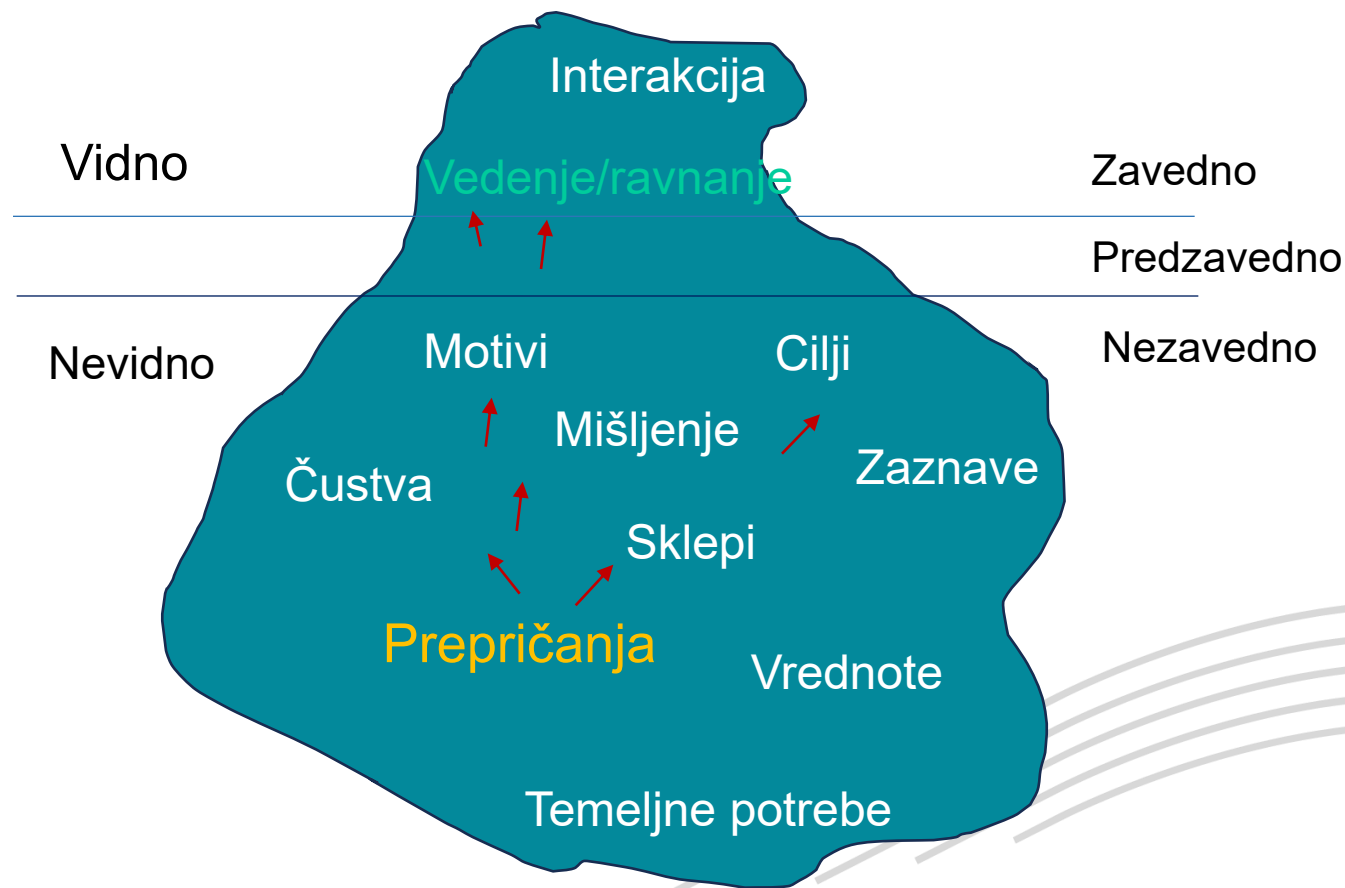
Ustekleničena voda je čistejša/varnejša od vode iz pipe, njen vpliv na okolje pa je zanemarljiv.

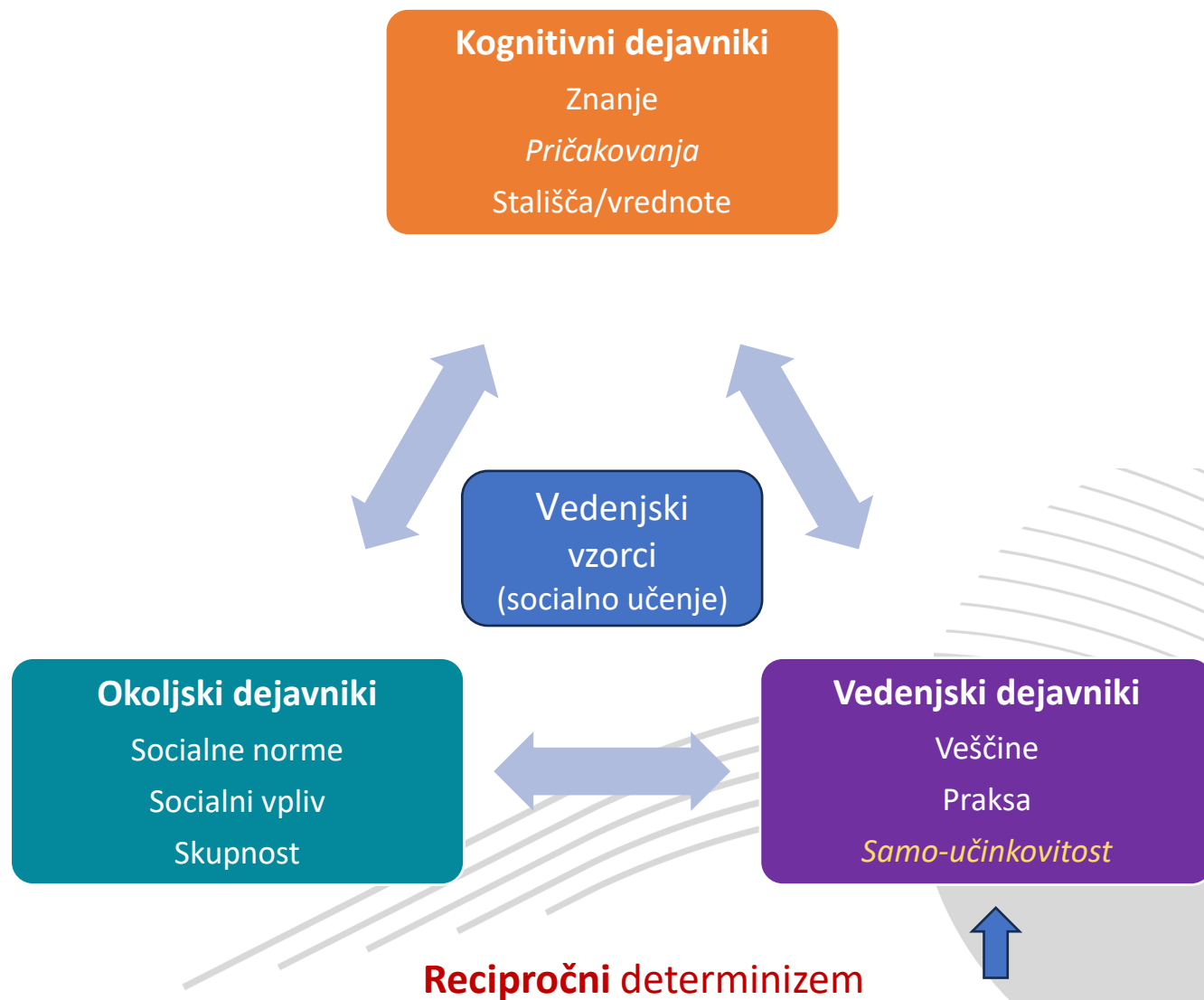
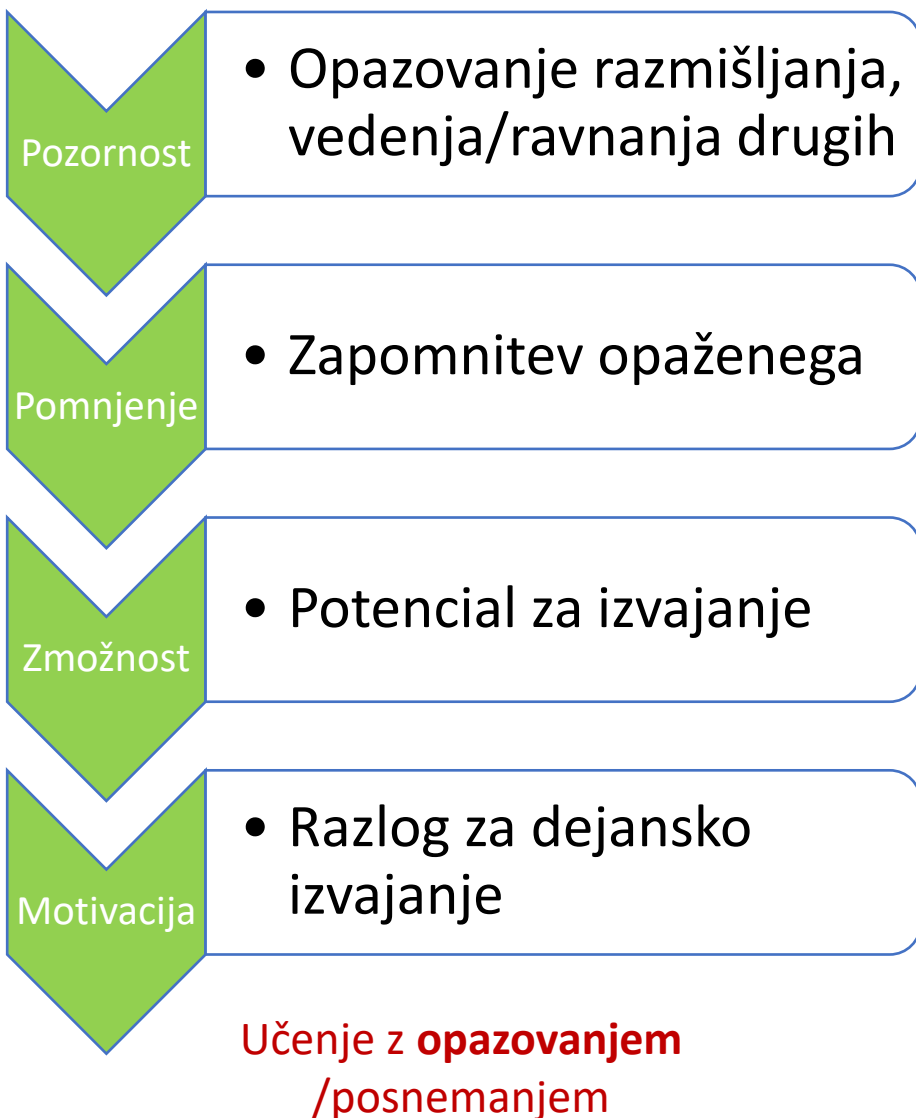
Racionalna, v znanosti utemeljena

V mnogih razvitih državah je komunalno obdelana voda iz pipe strogo regulirana in pogosto enako varna ali celo varnejša od ustekleničene. Hkrati pa ima ustekleničena voda višje okoljske stroške (proizvodnja plastike, transport, odpadki) in lahko vsebuje mikroplastiko ali izlužuje kemikalije iz embalaže. *(Euronews, 2021)*

Notranja dinamika posameznika

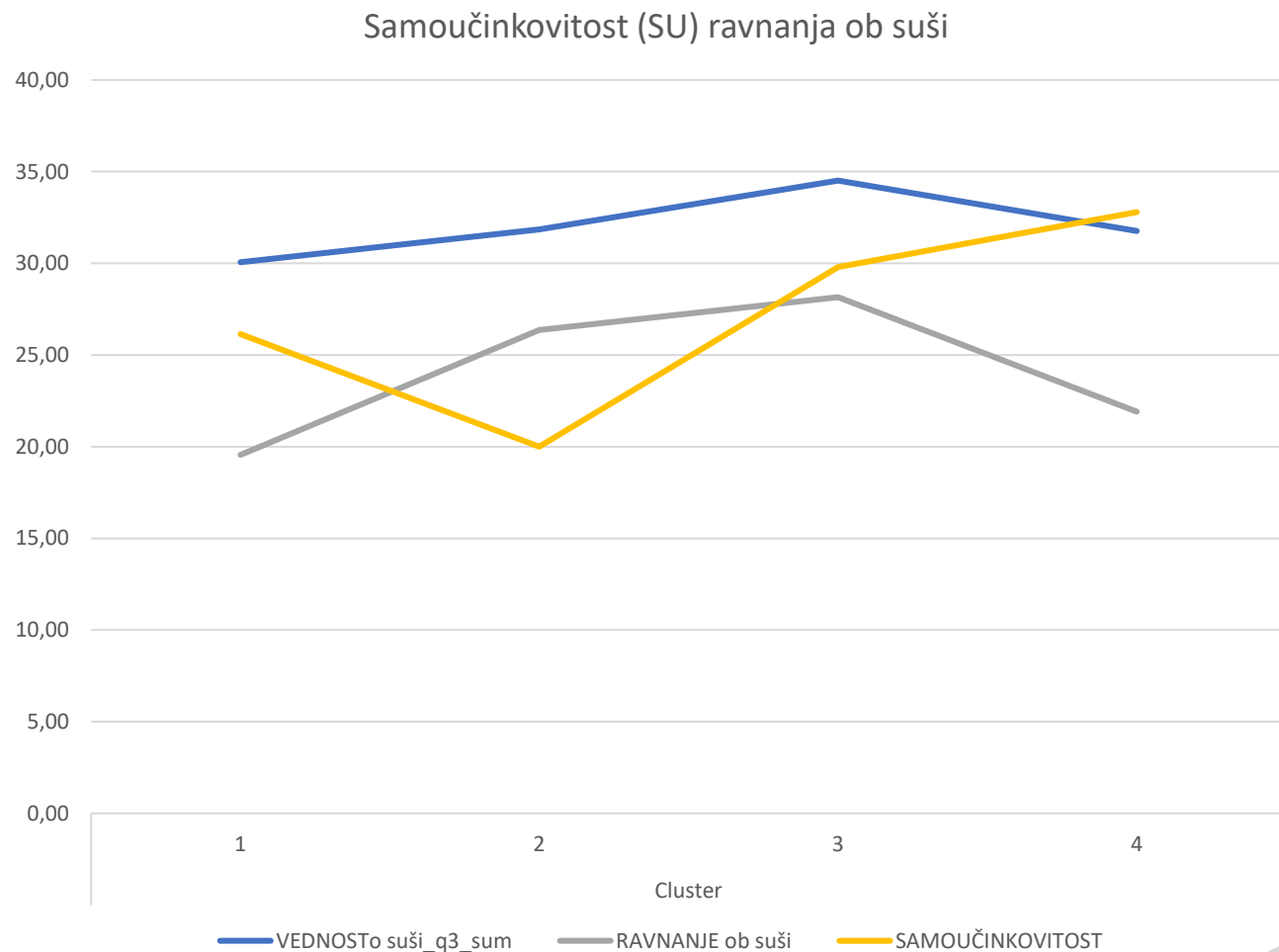

Socialno-kognitivna teorija (učenja) (Bandura, A.)

Samoučinkovitost ravnanja ob suši

(Bogataj in Rupnik Vec, 2025, še neobj. del raziskave)

Segmentacija: 4 skupine učečih

- 1. sk.: veliko vedo o suši, **srednja samoučinkovitost**, ne ravna jo racionalno
- 2. sk.: veliko vedo o suši, ustrezno ravna jo, **nizka SU**: ne verjamejo, da njihova dejavnost lahko vpliva
- 3. sk.: največ vedo o suši, **visoka samoučinkovitost**, ustrezno ravna jo
- 4. skupina: veliko vedo, **visoka SU**: prepričani so, da lahko vplivajo, ne ravna jo racionalno

Uporaba tehnik za spreminjanje vedenja (TSV) v smeri eko-prijaznih izbir

- **Postavljanje ciljev in načrtovanje ukrepov:** konkretizacija kaj/kako/kdaj/kje izvajati določeno vedenje. (Masciangelo in sod., 2024)
- Jasna navodila o tem, **kako** izvajati določeno vedenje (oblikovanje znanja) (Masciangelo in sod., 2024)
- **Zamenjava neželenega** vedenja z zaželenim in njegovo izvajanje, dokler ne postane **rutinsko**. (Masciangelo in sod., 2024)
- **Povratne informacije + spremljanje** (Amiri in sod., 2024)
- **Družbene norme/vpliv vrstnikov** (informacija o tem, kaj počnejo drugi in kaj odobravajo) → vpliv na vedenje.

- Reminders
- Records
- Rewards
- Routines
- Relationships
- Reflecting
- Restructuring the environm.

Opomniki

Opomniki v obliki besed, fraz, slikovni ... na ekranu, telefonu ...

Zapisi

Zapisujemo kdaj in kako smo uporabljali veščino ter posledice; beležka, blog, koledar ...

Restrukturiranje ok.

Prilagodite okolje izvajanju veščine/treningu kompetence

Ohranjanje
veščine/kompet.
7-R

Nagrade

Ojačamo uporabo veščine s spodbudnim samogovorom: „Dobro mi je šlo!“

Refleksija

Reflektiraj: Kako mi gre? Kaj deluje? Kaj ne deluje? Kaj lahko naredim več/manj/drugače?

Odnosi

Najdi buddy-ja

Rutina

Umeti novo veščino v svojo dnevno rutino.
(povezava nove veščine s staro)

Russ Harris (2024)

HVALA za pozornost 😊
tanja.rupnik.vec@acs.si

